

دکتر هراند - قوکاسیان

بقیه از شماره قبل

ارامنه در ایران

از میان ارامنه ایران خدمتگذاران ملی و اجتماعی و افراد نیکو کار بیشماری بر خاسته‌اند همچنانکه اندیشمندان و دانشمندانی نیز در رشته‌های علمی . ادبی . تاریخی . اجتماعی بوجود آمده‌اند در اینجا بشرح حال بعضی از این شخصیتها بطور اختصار می‌پردازیم .

هوانس لازاریان .

این شخص نیکو کار در پترزبورغ دو کلیسا احداث کرده و همچنین برای تأسیس مدرسه‌ای در مسکو مبلغ دوست هزار روبلی تخصیص داده است . تاریخ تولدش ۱۷۳۵ و وفاتش در سال ۱۸۰۱ اتفاق افتاده است .

هواکیم لازاریانس .

این شخص نیز برای تأسیس مدرسه فوقا لذکر در مسکو با اندازه برادر خود یعنی مبلغ دوست هزارریال کمک کرد . و مدرسه عالی لازاریان را در سال ۱۸۱۵ تأسیس گردانید .

دانشمندان و متفکرین بیشماری از ارامنه در این مدرسه فارغ التحصیل شده و بشهرهای خود بازگشته‌اند . تولدش در سال ۱۷۴۳ و وفاتش ۱۸۲۶ بوده است . اعضای خانواده لازاریانس همواره مورد توجه دستگاه روسیه تزاری بوده‌اند .

یراوند رافائل قرامیان

که در وین مدرسه‌ای بنام «رافائلیان» تأسیس کرده است از این مدرسه نیز

اندیشمندان زیادی فارغ التحصیل شده‌اند. این شخص در سال ۱۷۳۴ بدنیاً آمده و در سال ۱۷۹۱ وفات یافته است.

میسروپ تاقیادیان .

که در زمینه ادبیات دارای تالیفات متعددی است. وی همچنین سر دبیر روزنامه‌های بزبان ارمنی بوده و تحقیقات ادبی و تاریخی وسیعی دارد. تاریخ تولدش ۱۸۰۳ و وفاتش ۱۸۵۸ بوده، مدفنش در شیراز می‌باشد.

خلیفه کاراپت شاهنظریان .

که در پاریس مجله‌ای بنام «کره زمین» انتشار میداده است. بهزینه وی در یکی از بخشهای شهر استانبول مدرسه‌ای بنا گردیده که قسمتی از هزینه آن را «نوبارپاشا» تامین کرده است لهذا مدرسه مزبور بنام ایندو نوبارپاشا - شاهنظریان نامیده میشود. در سال ۱۸۱۰ بدنیاً آمده و در سال ۱۸۶۵ بدرود حیات گفته است،

استپانوس شاهنظریان .

که در بین مهاجرین روسیه بایران نخستین نویسنده آزادبخواهی بوده که پس از اتمام آموزش ابتدائی خود در مدرسه نرسیان تفلیس تحصیلات خود را در مدارس عالی و دانشگاههای «درپات» و «غازان» ادامه داده و باخذ درجه دکتری در زبانهای شرقی نائل گردید. وی در سال ۱۸۵۸ در مسکو موفق بانشار نشریه‌ای بزبان ارمنی شد که مدت شش سال بطور مرتب وبدون وقفه انتشار یافت. شاهنظریان استاد مدرسه عالی لازاریان بوده است. وی در سال ۱۸۱۲ متولد شده و بسال ۱۸۷۹ فوت کرده است.

مگردیچ امین .

این شخص باستان شناس. مورخ و زبان شناس بوده تحصیلات ابتدائی خود را

در کالکته کسب کرده و سپس عازم مسکو و در آنجا وارد مدرسه عالی لازاریان گردید و پس از آن در رشته فلسفه دانشگاه دولتی مسکو تحصیل پرداخته است و سپس بریاست مدرسه عالی لازاریان رسیده است بزبانهای ارمنی . روسی . فرانسه . انگلیسی . لاتین و یونانی آشنائی داشته است . وی تالیفات متعددی در زمینه تاریخ بویژه در احوال «موسس خورناتزی» مورخ عالیقدر ارمنی دارا مییابد . و آثار چندی از زبانهای مختلف بزبان روسی ترجمه و منتشر کرده است . همراه با «ویکتور لانگلولی» داستان باوسدوس بیزانسی را ترجمه کرده است . در سال ۱۸۶۹ پ ، دولوریه در «ژورنال - دوساران» نقد ادبی جالبی در این خصوص درج کرده است . مگردیچ امین در سال ۱۸۱۵ متولد و در سال ۱۸۹۰ وفات یافته است .

رافی «هاکوپ ملیک هاکوپیان»

نویسنده برجسته و داستانسرای نامور ارمنی که آثار او متجاوز از ده جلد میباشد شاهکارهای معروف ادبی وی عبارتند از «خروس طلائی» « . . » «دیوانه» «داوید بیگ» «جلال الدین» « . . » «اخگران» «یادبود نامه دزد صلیب» و دهها اثر دیگر . رافی در سال ۱۸۳۵ بدنیا آمده و ۱۸۸۷ از دنیا رفته است .

نازار گوریانس .

زبان شناس و باستان شناس است تحصیلات خود را در جزیره «ماشدا» گذرانده و بزبانهای ارمنی . انگلیسی . فرانسه . فارسی . عربی و ترکی آگاهی دارد . وی مدتهای مدید خبرنگار مخصوص روزنامه «دیلمی نیوز» چاپ لندن بوده است . بزبان ارمنی کتابی در رشته تعلیم و تربیت تألیف کرده است وی مؤلف کتاب دیگری نیز بنام تاریخ تفصیلی ارمنه ایران میباشد که همین کتاب در سال ۱۹۰۱ برنده جایزه ادبی «قسطنطنیه - از میر» گردیده است . او همچنین فرهنگ خطی فارسی بارمنی نیز نوشته

است تولدش در سال ۱۸۴۱ و در زمان کنونی در قید حیات میباشد .

آودیس نظر بگیان .

از نظر عقاید سیاسی سوسیال دموکرات بوده است . وی مؤسس نشریه‌ای بنام «هنچاک» نیز بوده و همچنین تا سال ۱۸۹۷ رهبری حزب متحدین را عهده دار بوده است .

هوانس خان ماسیهیان .

تحصیلات خود را در ایران ، انگلستان و فرانسه گذرانده و بزبانهای ارمنی ، فارسی ، فرانسه ، انگلیسی و قوف کامل دارد . تقریباً کلیه آثار شکسپیر را بزبان ارمنی برگردانده است . ماسیهیان سالها جزء صاحبمنصبان عالیرتبه وزارت امور خارجه ایران بوده است . وی در سال ۱۸۶۳ بدنیای آمده است . (۱)

ارامنه در ایران دارای بنگاههای خیریه و انجمن‌های حمایت فقرا و بینوایان و همچنین انجمن‌های ادبی ، فرهنگی ، هنری میباشد که در زیر بشرح این انجمنها میگردانیم .

انجمن خیریه زنان تبریز . تعداد اعضای این انجمن به ۱۵۰ تن میرسد . هدف این انجمن آنستکه تا حد امکان از فقرا و مستمندان دستگیری شود و در تعلیم

(۱) هوانس خان ماسیهیان پس از مراجعت از فرانسه بایران در سال ۱۸۸۵ بکار ترجمه و تحریر پرداخت و ضمناً چند جلد کتاب از «الکساندر دوم» و «ویکتور هوگو» بدستور ناصرالدین شاه بفارسی ترجمه کرد . در سال ۱۸۸۷ بعنوان نماینده ایران در مراسم تاجگذاری ملکه ویکتوریا در انگلستان شرکت کرد و در سال ۱۸۹۴ بعنوان مترجم به پترزبورگ مسافرت کرد در سال ۱۸۹۵ بمناسبت هشتمین سالگرد تولد ملکه ویکتوریا عازم لندن شد . ماسیهیان سفیر ایران در برلین ، لندن و توکیو نیز بوده است . در سال ۱۹۳۱ هنگام بازگشت از توکیو بایران در بین راه بدرود حیات گفت : در قبرستان ارامنه تهران در ونک بخاک سپرده شد . م .

و تربیت دختران مساعی کافی انجام گیرد و همچنین در روستاها بتاسیس مدارس اقدام گردد . این انجمن تا کنون توانسته است در هشت دهکده مدارس متعددی را تاسیس کند . هزینه سالیانه این انجمن بالغ بر ۲۵ هزار فرانک است .

در حال حاضر مقدار موجودی آن چهل هزار فرانک میباشد .

انجمن کتاب و کتابخانه . هر دو محله ارمنی نشین تبریز دارای این انجمن است و هر کدام از آنها در محله خود اقدام بتاسیس کتابخانه نموده اند که طبقات مختلف مردم بتوانند بطور رایگان از آنها استفاده کنند . قرائت خانه های مزبور دارای نشریات و مجلات متعدد و همچنین کتب نفیس بیشماری در زمینه های مختلف میباشد .

انجمن های دوستداران تئاتر و نمایش . در نواحی ارمنی نشین تبریز انجمن های متعددی وجود دارد که آنها در تحت شرایط مطلوب و بمنظور اجرای نیات خیر موضوعات جالب اجتماعی و اخلاقی در سالن های بزرگ مدارس بمعرض نمایش قرار میدهند .

انجمن نطق و سخنرانی . بمنظور پیشرفت و بالا بردن سطح اطلاعات و فرهنگ مردم در هر دو محله ارمنی نشین تبریز هفته ای یکبار جلسات نطق و سخنرانی بطور رایگان برای استفاده عموم در خصوص موضوعات علمی . بهداشتی . تاریخی . ادبی تربیتی و بسیاری مطالب سودمند دیگر برگزار میگردد .

بمنظور گشایش قرائت خانه های عمومی در شهرستانها و قصبات مختلف ایران ارامنه دست بتشکیل انجمن هائی زده اند که هر کدام در محل خود کتابخانه ها و قرائت خانه هائی هستند که عموم مردم بتوانند از آنها استفاده کنند . نقاطی که دارای این قبیل کتابخانه های همگانی هستند عبارتند از سلماس . اورومیه . مراغه . رشت

قزوین . تهران و اصفهان بعزت بزرگی وسعت شهر تهران-ارامنه در آنجا بطور پراکنده بسر میبرند و بهمین لحاظ برای اینکه بتوانند بکتاب و کتابخانه دسترسی یابند در چهارالی پنج نقطه شهر اقدام بتاسیس قرائت خانه ها می کرده اند ولی باید دانست که از زمانهای خیلی قدیم ارامنه در جلفای اصفهان دارای کتابخانه های متعدد بوده اند .

در سال ۱۸۹۲ در تهران انجمنی بنام طرفداران علم و دانش بوجود آمده که علاوه بر تاسیس قرائت خانه های عمومی در شهر بمدارس نیز کمک های مالی مینمایند این انجمن تا کنون سه محصل با استعداد را با هزینه خود برای ادامه تحصیلات عالی باروپا اعزام داشته است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

حکایت

تال جامع علوم انسانی

عابدی را گویند که شبی ده من طعام خوردی و تا صبح نخفتی و ختم قرآن کردی صاحب دلی بشنید و گفت اگر نیم نانی بخوردی و نخفتی فاضل تر از این بودی .

(سعدی)